

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
менеджменту, логістики та інновацій
Протокол № 1 від 20.08.2024р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ІНФРАСТРУКТУРА ТОВАРНОГО РИНКУ, ТОВАРОЗНАВСТВО
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність	073 "Менеджмент"
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	"Логістика"

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник:

к.е.н., доцент

Тетяна СІГАСВА

Завідувач кафедри

менеджменту, логістики та
інновацій

Олена ЯСТРЕМСЬКА

Гарант програми

підписано КЕП

Тетяна КОЛОДІЗЄВА

Харків
2024

ВСТУП

Інфраструктура товарного ринку, об'єднуючи різноманітні організаційно-правові форми та види діяльності суб'єктів господарювання, формує між ними комплекс ділових відносин, що забезпечують ефективний рух товаропотоків у ринковому просторі. Інфраструктура товарного ринку сприяє взаємодії між виробниками і споживачами, попитом і пропозицією. Від того, наскільки адекватно розвиненим є цей ринковий механізм, значною мірою залежить ефективність функціонування економіки країни у цілому.

В сучасних умовах ефективність функціонування будь-яких підприємств значною мірою визначається розвитком інфраструктури товарного ринку та формуванням їх оптимальної поведінки на ньому з урахуванням взаємодії всіх його учасників у процесі товарообігу. Можливість визначення правильної поведінки на товарному ринку залежить від наявних знань щодо особливостей діяльності різних видів елементів інфраструктури товарного ринку, можливих варіантів угод з ними, періодичності їх оцінювання та ефективності організації.

Ключовим фактором діяльності учасників товарного ринку у процесі обслуговування товаропотоків є забезпечення конкурентоспроможності виробників та посередників, що потребує знання різноманітних характеристик товарів, які формують їх споживну цінність, і застосування ефективних товарознавчих технологій формування асортименту та поводження з товаром у процесі його складування, пакування, вантажопереробки і доставки від виробників до кінцевих споживачів.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури товарного ринку і товарознавства, оволодіння досвідом, накопиченим у сфері організації та функціонування товарного ринку, методами товарознавства та засобами товарної інформації, набуття навичок щодо управління діяльністю підприємства в галузі просування, зберігання та продажу товарів, забезпечення потреб споживачів.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

- розуміння сутності інфраструктури товарного ринку та її ролі в ринковій економіці;

- дослідження особливостей взаємодії елементів інфраструктури товарного ринку та організації посередницької діяльності;

- комплексне використання методів управління товарообігом в умовах конкретного ринку та формування оптимальної поведінки підприємства на товарному ринку;

- розуміння сутності, закономірностей і завдань товарознавства;

- вивчення класифікації, кодування, основних видів, асортименту та споживних властивостей товарів;

- використання товарознавчих технологій у логістичній діяльності підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є інфраструктура товарного ринку товарів і послуг, тобто організаційні, економічні та технічні аспекти, за

допомогою яких забезпечується просування товарів від місця їх виготовлення до місця їх споживання.

Предметом навчальної дисципліни є економічна діяльність суб'єктів інфраструктурного комплексу товарного ринку та закономірності збереження споживної вартості товарів у процесі товароруку.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
RH21	ЗК5, СК19

де, RH21. Визначати шляхи оптимізації товароруку на національному та міжнародному ринках, сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти потреби споживачів та використовувати ці знання для організації безпечного зберігання та транспортування товарів.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК19. Здатність аналізувати інфраструктуру товарного ринку та формувати поведінку підприємства в умовах конкретної інфраструктури товарного ринку, ідентифікувати товари на всіх етапах товароруку, визначати їх основні споживчі властивості та підтримувати якість товарів у логістичних процесах

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інфраструктура товарного ринку

Тема 1. Інфраструктура товарного ринку: сутність, склад і проблеми розвитку

1.1. Поняття, типи умови функціонування товарного ринку.

Поняття, економічний зміст і класифікація ринків. Умови функціонування та особливості товарного ринку. Основні функції товарного ринку. Види ринкових процесів на товарному ринку. Форми і методи регулювання товарного ринку.

1.2. Сутність, класифікація і функції інфраструктури товарного ринку.

Сутність інфраструктури ринку. Роль і місце інфраструктури товарного ринку в ринковому процесі. Класифікація інфраструктури товарного ринку. Характеристика основних елементів інфраструктури товарного ринку. Функції інфраструктури товарного ринку. Проблеми розвитку інфраструктури товарного ринку.

Тема 2. Організація посередницької діяльності на товарному ринку

2.1. Принципи та особливості діяльності маркетингових посередників.

Способи доведення продукції до споживачів. Види посередників та особливості їх діяльності на товарному ринку. Характеристика маркетингових посередників.

2.2. Організація посередницької діяльності на товарному ринку.

Функції посередників на товарному ринку. Форми організації посередницької діяльності. Особливості організації оптових закупівель та продажу товарів. Характеристика договірних взаємовідносин між виробниками й оптовими посередниками.

2.3. Торговельно-посередницька діяльність на товарному ринку.

Принципи організації та ознаки торгово-посередницької діяльності на товарному ринку. Ціноутворення в торгово-посередницькій діяльності. Види знижок до ціни товару. Збутові мережі та канали розподілу. Основні етапи формування каналів розподілу.

Тема 3. Оптова торгівля

3.1. Макроорганізація оптової торгівлі.

Сутність і місце оптової торгівлі в ринковому процесі. Функції та призначення оптової торгівлі. Форми та рівні організації оптової торгівлі. Макроекономічні показники оптової торгівлі.

3.2. Підприємства оптової торгівлі.

Завдання та функції підприємств оптової торгівлі. Класифікація підприємств оптової торгівлі. Організаційні структури підприємств оптової торгівлі та особливості їх діяльності. Класифікація послуг оптової торгівлі.

Тема 4. Роздрібна торгівля

4.1. Поняття та економічна сутність роздрібною торгівлі.

Сутність, завдання і види роздрібною торгівлі. Особливості роздрібною торгівлі в ринкових умовах. Функції роздрібною торгівлі. Форми та методи роздрібною торгівлі.

4.2. Підприємства роздрібною торгівлі.

Види та основні правила роботи роздрібних торговельних підприємств. Маркетингові рішення в роздрібній торгівлі. Послуги роздрібних магазинів. Основні вимоги до організації та оформлення підприємств роздрібною торгівлі.

Тема 5. Організація логістичної діяльності на товарному ринку

5.1. Виробнича діяльність у сфері товарообігу.

Сутність виробничих процесів у сфері обігу. Види виробничої діяльності у торгівлі. Умови надання виробничих послуг.

5.2. Складське господарство.

Роль і функції складів у процесі товароруху. Основні завдання складського господарства на товарному ринку. Класифікація товарних складів. Організація складського господарства.

5.3. Транспортно-експедиційна діяльність на товарному ринку.

Транспортна система та її характеристики. Характеристика транспортно-експедиційної діяльності. Види транспортно-експедиторських послуг. Методи транспортного обслуговування споживачів.

Тема 6. Інформаційна та організаційно-комерційна діяльність

6.1. Інформаційна діяльність в інфраструктурному комплексі.

Сутність та значення інформаційної діяльності в сучасній ринковій економіці. Особливості продуктів інформаційної діяльності. Види інформаційних послуг. Сутність комерційної інформації та комерційної

таємниці. Види підприємств, що надають інформаційні послуги.

6.2. Організаційно-комерційна діяльність.

Зміст організаційно-комерційної діяльності. Особливості продуктів організаційно-комерційної діяльності. Характеристика основних суб'єктів організаційно-комерційної діяльності. Виставки і ярмарки як суб'єкти організаційно-комерційної діяльності.

Тема 7. Організатори оптового обігу товарів та послуг

7.1. Організовані товарні ринки.

Роль та місце організованих товарних ринків. Види організованих товарних ринків. Аукціон: сутність, види та порядок проведення. Особливості аукціонних торгів. Класифікація тендерів. Етапи організації і проведення тендерів.

7.2. Товарні біржи.

Сутність біржової торгівлі. Функції біржової торгівлі. Особливості біржового товару. Класифікація товарних бірж. Організаційна структура товарної біржі. Організація процесу біржової торгівлі. Форми та методи проведення біржових торгів.

Тема 8. Лізинг та персональний продаж

8.1. Лізинг на товарному ринку.

Суть лізингової діяльності. Суб'єкти та об'єкти лізингової діяльності. Види та класифікація лізингових операцій. Правові аспекти й економічні основи лізингової діяльності. Механізм розрахунку лізингових платежів.

8.2. Персональний продаж: форми та особливості.

Суть і завдання персонального продажу товарів. Форми персонального продажу. Основні етапи ефективного персонального продажу та їх зміст. Залучення, відбір і організація роботи торгових агентів для здійснення персональних продажів товарів.

Змістовий модуль 2. Товарознавство

Тема 9. Товарознавчі основи товарного ринку

9.1. Суть та характеристика товарознавства.

Предмет, мета і завдання товарознавства. Історія виникнення та розвитку товарознавства. Товар як об'єкт товарознавчої діяльності. Основні принципи товарознавства: безпека, ефективність, сумісність, взаємозамінність і систематизація.

9.2. Методи товарознавства.

Класифікація методів. Теоретичні методи. Емпіричні методи. Практичні методи.

Тема 10. Споживчі властивості товарів

10.1. Загальні споживчі властивості товарів.

Основні поняття споживчих властивостей товарів. Споживчі властивості соціального призначення. Функціональні споживчі властивості. Експлуатаційні споживчі властивості. Ергономічні споживчі властивості. Естетичні споживчі властивості. Екологічні споживчі властивості.

10.2. Споживчі властивості промислових та продовольчих товарів.

Споживчі властивості промислових товарів: фізичні, хімічні, фізико-хімічні, біологічні. Споживчі властивості продовольчих товарів: біологічна цінність, фізіологічна цінність, лікувально-профілактична цінність, органолептична цінність, енергетична цінність, безпечність (нешкідливість).

Тема 11. Класифікація та асортиментна характеристика товарів

11.1. Класифікація товарів.

Ознаки класифікації товарів. Правила класифікації товарів. Ієрархічний метод класифікації. Фасетний метод класифікації. Міжнародна класифікація товарів і послуг.

11.2. Асортиментна характеристика товарів.

Основні поняття асортименту. Класифікація асортименту товарів. Властивості та показники раціональності асортименту. Асортиментна політика. Формування товарного асортименту.

Тема 12. Експертиза та контроль якості товарів

12.1. Експертиза товарів.

Цілі експертизи товарів. Види експертизи товарів. Методи експертизи товарів. Фальсифікація товарів. Види фальсифікації продовольчих товарів: асортиментна, якісна, кількісна, вартісна, інформаційна, комплексна.

12.2. Контроль якості товарів.

Перелік практичних завдань за навчальною дисципліною наведено в табл.

2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1	Завдання 1. Розрахунок ємності товарного ринку
Тема 2	Завдання 2. Розрахунок показників транзитного і складського товарообігу
Тема 3	Завдання 3. Вибір постачальників та каналів розподілу товарів
Тема 4	Завдання 4. Розрахунок показників діяльності торговельного підприємства
Тема 5	Завдання 5. Розрахунок показників діяльності логістичних посередників
Тема 6	Завдання 6. Оцінка ефективності рекламної та виставкової діяльності
Тема 7	Завдання 7. Розрахунок лізингових платежів
Тема 8	Завдання 8. Розрахунок показників асортименту товарів
Тема 9	Завдання 9. Оцінка якості товарів
Тема 10	Завдання 10. Розрахунок характеристик складу
Тема 11	Завдання 11. Розрахунок завдань, використовуючи метод ABC XYZ аналізу
Тема 12	Завдання 12. Побудова матриці ABC XYZ .

3 Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1	Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування аудіо-лекцій за темою характеристика інфраструктури товарного ринку
Тема 2	Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: розв'язання нестандартних задач; виконання розрахунково-графічних робіт; участь у ділових іграх і в розборі проблемних ситуацій за темою розрахунок показників товарного ринку. Побудова схеми інфраструктури товарного ринку
Тема 3	Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за темою вибір постачальників товарів
Тема 4	Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, колоквиумів, семінарів; виконання типових задач за темою розрахунок показників роботи торговельного підприємства
Тема 5	Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування аудіо-лекцій за темою розрахунок показників роботи складу
Тема 6	Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування аудіо-лекцій характеристика організаторів оптового обігу товарів та послуг
Тема 7	Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування аудіо-лекцій за темою споживчі властивості товарів та їх номенклатура
Тема 8	Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, колоквиумів, семінарів; виконання типових задач за темою розрахунок показників асортименту товарів, індивідуальне завдання
Тема 9	Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за темою розрахунок завдань, використовуючи метод ABC аналізу
Тема 10	Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за темою розрахунок завдань, використовуючи метод XYZ аналізу
Тема 11	Удосконалення теоретичних знань і практичних навичок за темою побудова матриці ABC XYZ
Тема 12	Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: прорахунково-графічних робіт; участь у ділових іграх і в розборі проблемних ситуацій за темою побудова матриці ABC XYZ .

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, Тема 3, Тема 4, Тема 5, Тема 6, Тема 7, Тема 9, Тема 10, Тема 11), проблемна лекція (Тема 2, Тема 8, Тема 12), лекція-провокація (Тема 6).

Наочні (демонстрація (Всі теми за дисципліною).

Практичні (практична робота (Всі теми за дисципліною), презентація (Тема 5, Тема 7, Тема 10, Тема 12), кейс-метод (Тема 6).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Навчально-дослідні завдання за темою (60 балів), презентація (20 балів), колоквиум (20 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Колодізева Т. О. Управління ланцюгами поставок: навчальний посібник / Т. О. Колодізева. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. — 164 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/14815>

2. Мажник Л. О. Логістика невиробничої сфери: Управління ризиками в логістиці: навчальний посібник / Л. О. Мажник, В. О. Письмак. — Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. — 164 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/14813>

3. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова Кабінету Міністрів України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF>.

4. Тараєвська Л.С. Інфраструктура товарного ринку: навчальний посібник. / Л.С. Тараєвська. — Івано-Франківськ, ІФНТУНГ, 2020. — 107 с.

Додаткова

5. Сігаєва Т. Є. Інновації в стратегічному управлінні товарними ринками: від маркетплейсів до блокчейну / Т.Є. Сігаєва, О.О. Федотов, Т.Т. Небоженко // Актуальні питання у сучасній науці. — 2024 — 12(30) — С. 189-203.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35151>

6. Otenko I. The Impact of the Covid-19 Pandemic on the Dynamics of Financial Instruments in the World Trade // I. Otenko, I. Hrabynskiy, A. Lytvynenko and other // WSEAS Transactions on Business and Economics this link is disabled/ - 2022. — Vol. 19. - P. 1748–1763. [Electronic resource]. — Access mode: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28367>

7. Sigaieva T. Current trends in commodity market development / T. Sigaieva // Економічні студії. Науково-практичний журнал. — Львів, 2021. — № 2(32). — С. 60-64. [Electronic resource]. — Access mode: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27164>

8. Shtal T. V. Strategic Guidelines for the Improvement of Logistic Activities of Trade Enterprises / T. V. Shtal, A. I. Uvarova, N. V. Proskurnina et al. // Journal of Information Technology Management. — 2020. - 12(3). — P. 69-81. [Electronic resource]. — Access mode: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24948>

Інформаційні ресурси

9. Інфраструктура товарного ринку, товарознавство Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7111>